

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt nr WND-POKL.09.01.02-10-104/09

Tytuł „Z dysleksją bez barier”

*Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach
Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*

Danuta Gmosińska, Joanna Wójcicka

Wspieranie ucznia z dysleksją.

Dysleksja to nie tylko trudności w czytaniu i pisaniu, to specyficzny sposób funkcjonowania w różnych aspektach życiowych takich jak: organizacja czasu i przestrzeni życiowej, sfera emocjonalna, styl uczenia się, sposób postrzegania, rozwój fizyczny i motoryczny. Rozwój badań na tym zaburzeniu przynosi ciągle nowe odkrycia, dziś wiadomo, że dysleksja, jako specyficzna jednostka neurologiczna, jest zespołem niejednorodnych objawów a w zależności od rodzaju i głębokości zaburzeń, może dawać różnorakie symptomy. Stąd bardzo trudno znaleźć uniwersalne rozwiązania i jedynie słuszne recepty na wspierania ucznia z dysleksją.

Jednak na podstawie dostępnej aktualnie wiedzy i doświadczeń w pracy z uczniami z dysleksją można wskazać skuteczne sposoby i metody oddziaływania.

U osoby z dysleksją na ogół słabiej wykształcone są funkcje lewej półkuli – analitycznej i sekwencyjnej. Stąd dzieci z dysleksją mają trudności z dostrzeganiem szczegółów, działaniem i myśleniem sekwencyjnym, z porównywaniem bodźców wzrokowych i słuchowych, organizacją czasu i przestrzeni, odbiorem informacji słownych, werbalizacją myśli. Częściej prezentują prawopółkulowy sposób funkcjonowania, a więc myślenie całościowe, globalne, wykorzystujące obraz, muzykę, wyobraźnię. W porównywaniu kierują się podobieństwami, działają spontanicznie i emocjonalnie. Prawa półkula lepiej rozumie język mówiony niż pisany, odpowiedzialna jest za kreatywność, zdolności artystyczne.

Postępowanie z dzieckiem z dysleksją powinno uwzględniać tę specyfikę czyli z jednej strony stymulować funkcje lewej półkuli, a drugiej wykorzystywać potencjał prawej. Najistotniejszą kwestią wydaje się jednak zadbanie o poziom samooceny dziecka, aby nie ujawniły się wtórne skutki niepowodzeń w nauce w sferze emocjonalno-motywacyjnej, takie, jak brak wiary

we własne możliwości, postawa wyuczony bezradności, frustracja, wysoki poziom lęku czy poczucie winy .

Osoby z dysleksją mogą odnieść znaczący sukces w dziedzinie związanej z życiową pasją, aby jednak mogli tego dokonać, muszą opanować kluczowe umiejętności szkolne /czytanie, pisanie, liczenie/, a w tym potrzebują szczególnie dużo wsparcia i pomocy.

Co zatem może zrobić nauczyciel, aby wspierać ucznia z dysleksją?

- proponować wykonywanie dodatkowych ćwiczeń dostosowanych do możliwości trudności ucznia i usprawniających zaburzone obszary
- uczyć planowania w różnych aspektach np. /plan pracy pisemnej, organizacja miejsca, czasu/
- stosować polisensoryczne /wielozmysłowe/ metody nauczania /angażowanie ruchu, dotyku, wzroku, słuchu/
- włączać do metod nauczania mnemotechniki /techniki zapamiętywania wykorzystujące skojarzenia i wyobraźnię/
- różnicować prace domowe
- analizować postępy ucznia bez odnoszenia ich do poziomu klasy
- nagradzać wysiłek włożony w pracę, nawet, jeśli efekty nie są zadowalające
- aranżować sytuacje podnoszące poczucie wartości, umożliwianie odczucia sukcesu

Aby pomóc uczniowi ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu?

Zacznij od rozpoznania

a) poziomu umiejętności czytania pod względem:

•techniki /sposób wyrazowy, głoskowy, sylabowy, mieszany/,tempa, poprawności, rozumienia

b) poziomu umiejętności pisania pod względem: nasilenia błędów, rodzaju błędów, oceny graficznej strony pisma

Dostosuj sposób pracy do aktualnego poziomu ucznia.

Jeżeli u ucznia występują nasilone trudności w czytaniu:

- Nie każ mu czytać głośno przy klasie

•Wzbudź motywację do pokonywania trudności w czytaniu /dlaczego warto dobrze czytać?/

- Podsuń pomysły na doskonalenie czytania
- Co pewien czas sprawdzaj postępy
- Nagradzaj wysiłek nawet wtedy, gdy rezultaty nie w pełni spełniają oczekiwania

Sposoby na pokonywanie trudności w czytaniu

- Jeżeli uczeń głośkuje należy wdrożyć go do czytania sylabami – służy temu odczytywanie
- pojedynczych sylab, przeciąganie samogłosek, czytanie tekstów z zaznaczonymi sylabami,
- zapisywanie wyrazów z jednoczesnym wypowiedzeniem pisanych sylab
- Czytanie z tłem /wspólnie z inną osobą/
- Czytanie ze wskaźnikiem
- Czytanie naprzemiennie z drugą osobą
- Śledzenie wzrokiem tekstu czytanego przez inną osobę
- Czytanie wyrazów podobnych /traktat – tartak –traktor/
- Oddzielanie wyrazów w tekstów napisanych bez spacji
- Zaproponuj uczniowi założenie dzienniczka czytania
- Podsuwaj lektury niezbyt obszerne z większym drukiem
- Proponuj czytanie tekstów związanych z zainteresowaniami ucznia

Jeżeli u ucznia występują nasilone trudności w pisaniu

- Nie oceniaj aspektu ortograficznego prac pisemnych
- Umożliw korzystanie na sprawdzianach ze słownika ortograficznego
- Uzgodnij z uczniem i rodzicem sposób pracy w domu
- Co pewien czas kontroluj postępy
- Nagradzaj wysiłek, nawet gdy rezultaty nie w pełni spełniają oczekiwania

Sposoby na pokonywanie trudności w pisaniu

Dopasuj sposób ćwiczenia do poziomu i rodzaju trudności. Aby praca przyniosła efekt, powinna być systematyczna.

Pisanie z pamięci z autokorektą

Ten sposób polega na pisaniu z pamięci. Uczeń może do tego wykorzystać interesujące dla siebie teksty, dyktanda lub fragmenty z podręcznika. Oto kolejne kroki:

1. Uczeń czyta wybrane zdanie kilka razy, aż je zapamięta .
2. Zakrywa zdanie i zapisuje je w zeszycie.
3. Sprawdza, czy nie popełnił błędu, porównuje wyraz po wyrazie.
4. Jeśli znajduje pomyłkę, poprawia ją kolorowym flamastrem. Należy zrobić to tak, aby błąd przestał być widoczny.
5. Poprawione wyrazy uczeń zapisuje jeszcze raz pod spodem.
6. Te kroki należy powtarzać przy kolejnych zdaniach. Uczeń pisze tyle, ile zdąży w ciągu zaplanowanego czasu.

„Skarbiec”

Potrzebna jest do współpracy osoba, która będzie często sprawdzać zeszyty ucznia /rodzic, nauczyciel/. Znalezione błędy osoba ta powinna zamalować korektorem, a uczeń, korzystając ze słownika ortograficznego powinien je poprawić. Następnie kilka wyrazów spośród tych poprawionych danego dnia przynosi do swego ORTOGRAFICZNEGO SKARBCA czyli zeszytu, w którym obok wyrazu wyjaśnia jego pisownię. Trudność ortograficzną w wyrazie należy wyróżnić kolorem. Np.

<i>ładunek</i>	- końcówka <i>-unek</i>
<i>wzór</i>	- ó:o /wzory/
<i>przerwa</i>	-rz po spółgłosce p
<i>pszczoła</i>	- wyjątek
<i>odważny</i>	- ż :g /odwaga/

Jak najczęściej /najlepiej codziennie/ uczeń przegląda zawartość swego SKARBCA tzn. czyta zapisane w nim wyrazy. Na koniec tygodnia zapisuje wyrazy, które udało mu się zapamiętać. Gdy pracuje już długo i w SKARBCU znajduje się już bardzo wiele wyrazów, czyta te z ostatnich tygodni, a do poprzednich często zagląda.

Co pewien czas rodzic lub nauczyciel dyktuje wybrane wyrazy

Wykonywanie ćwiczeń ortograficznych w wybranych zeszytach ćwiczeń.

Sposoby na pokonywanie trudności w uczeniu się matematyki

Uczniowie z dysleksją doświadczają wielu trudności w uczeniu się matematyki. Należą do nich między innymi mylenie cyfr, znaków, pomyłki w dodawaniu i odejmowaniu, trudności z zapamiętaniem tabliczki mnożenia. Mają kłopoty z rozwiązywaniem zadań z treścią, z odczytaniem prawidłowo polecenia. Bardzo ważne jest wsparcie ze strony nauczyciela, rodzica, szukanie i stosowanie sposobów pomocnych w pokonywaniu trudności w uczeniu się matematyki.

Organizowanie nauki w formie gier uczy pokonywania trudności, przestrzegania reguł, mobilizuje do wysiłku intelektualnego. Kontakt z takimi pomocami jak kości, karty, domino i manipulowanie nimi doskonali funkcje percepcyjno-motoryczne, umiejętności rachunkowe, redukuje lęk przed uczeniem się matematyki.

Przykładowe ćwiczenia ułatwiające pokonywanie trudności w nauce liczenia:

Usprawnianie dodawania i odejmowania z wykorzystaniem kości i kart do gry.

- Rzuty dwiema kostkami, obliczanie sumy, różnicy
- Rzuty kostkami , grupowanie kości po 10 kropek (można układać 9,8,7...itd.)
- Ćwiczenia z kartami do gry, łączenie w pary kart tak, by suma wynosiła 10

Ćwiczenia w zakresie mnożenia i dzielenia

- Nauka wielokrotności, liczenie co 2, 3, 4...10.
- Stworzenie własnej gry „memo”- dobieranie w pary kartoników z działaniami na mnożenie z kartonikami z wynikami (iloczynami)

Zalecenia dla ucznia z trudnościami w uczeniu się matematyki:

- ćwiczenia funkcji percepcyjno – motorycznych na materiale liczbowym
- ćwiczenia rozwijające umiejętności matematyczne – działania na liczbach naturalnych w zakresie czterech działań podstawowych, umożliwienie liczenia sposobem pisemnym
- przy rozwiązywaniu zadań z treścią posługiwanie się informacjami matematycznymi zawartymi w tekście(wypisywanie danych, szukanych, wizualizacja na konkretach)
- usprawnianie tempa i techniki czytania w zakresie rozumienia sensu matematycznego zadań z treścią,
- rozwijanie wytrwałości i samokontroli w pracy, wiary we własne możliwości i umiejętności, kształtowanie koncentracji uwagi

- wydłużenia czasu pracy na sprawdzianach
- umożliwienie uczniowi liczenia na palcach, konkretach
- rozwijanie wytrwałości i samokontroli w pracy, wiary we własne możliwości i umiejętności

Scenariusze przygotowane przez nauczycieli zaangażowanych w projekcie „Z dysleksją bez barier” doskonale odpowiadają potrzebom uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce. Oprócz idei wyrównywania braków dydaktycznych, widoczne jest w nich nastawienie na wszechstronne oddziaływanie – wzmacnianie motywacji, samooceny, umiejętności społecznych. Proponowane przez autorki scenariuszy metody spełniają postulaty zawarte na początku niniejszego opracowania – aktywizują prawą i lewą półkulę, a tym samym sprzyjają efektywności nauczania uczniów z dysleksją.

Opracowany materiał może być inspiracją dla nauczycieli i terapeutów do podobnych działań na rzecz uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.